

LEAP- LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN ZA TERITORIJU OPŠTINE KOZARSKA DUBICA

1. ŠTA JE LEAP
2. STRATEGIJA IZRADE LEAP-a
- CILJEVI IZRADE LEAP-a za Kozarsku Dubicu
3. UVOD
4. TEMATSKO OBLASTI
 - 4.1. **TEMATSKA OBLAST: Korištenje zaštita i upravljanje vodnim resursima**
 - 4.2. TEMATSKA OBLAST: Korištenje zaštita i upravljanje zemljištem
 - 4.3. TEMATSKA OBLAST: Korištenje, zaštita i upravljanje šumama
 - 4.4. TEMATSKA OBLAST: Upravljanje otpadom
 - 4.5. TEMATSKA OBLAST : Prostorno planiranje
 - 4.6. TEMATSKA OBLAST : Javno zdravlje
 - 4.7. TEMATSKA OBLAST: Životna sredina
 - 4.8. TEMATSKA OBLAST: Mediji i ekologija
- 4.9. TEMATSKA OBLAST: Ekološka edukacija – sektor nevladinih organizacija
5. LISTA EKOLOŠKIH PROBLEMA
6. PRIORITETI

1. ŠTA JE LEAP

LEAP (Lokalni ekološki akcioni plan) je dokument koji po prvi put na jednom mjestu identifikuje ekološke probleme ili nedostatke, kreira ciljeve i mjere za njihovo otklanjanje ili unapređenje i stvara nove mogućnosti vođenja politike zaštite i unapređenja životne sredine u našoj zajednici.

2. STRATEGIJA IZRADE LEAP-a

U cilju osiguranja napretka i održivog razvoja opštine Kozarska Dubica, unaprijeđenja stanja životne sredine i javnog zdravlja, te u cilju poboljšanja uslova života svih stanovnika opštine, izrađen je i počinje se sprovoditi Lokalni akcioni plan zaštite životne sredine – LEAP.

Lokalni akcioni plan zaštite životne sredine – LEAP Opštine Kozarska Dubica, se temelji na dokumentima svjetskih samita u Rio de Janeiru i Johannesburgu, Agendi 21, i drugim međunarodnim dokumentima namjenjenim zaštiti životne sredine, posebno dokumentima Programa za okoliš Ujedinjenih naroda – UNEP, Svjetske zdravstvene organizacije – WHO, te lokalnih dokumenata, zakona i propisa naročito Državnog akcionog plana za okoliš Bosne i Hercegovine – NEAP i kao takav predstavlja strateški dokument u cilju vođenja dugoročne politike održivog upravljanja prirodnim resursima i unapređenja stanja zaštite životne sredine, te preventivnog djelovanja u zaštiti zdravlja stanovništva u opštini Kozarska Dubica i regiji. Kozarska Dubica ima tradiciju grada koji vodi računa o zaštiti životnog okruženja, a o dugoročnijoj tradiciji svjedoče drvoredi i drveće staro stotinama godina.

*

Grad je 1998. godine usvojio Deklaraciju o ekološki čistoj Opštini kojom se lokalna uprava obavezala da će poštovati osnovne principe održavanja čistog životnog okruženja.

Načelnik Opštine je krajem prošle godine donio odluku o izradi Lokalnog ekološkog akcionog plana za Kozarsku Dubicu.

Oformljene su radne grupe za izradu LEAP-a koje broje ukupno 25 članova. U martu je LEAP bio dostupan građanima da se kroz javne rasprave uključe u njegovo kreiranje. Plan je bio dostupan građanima od 05.06.2006 god. do 04.07.2006 god.

Informisanjem javnosti tokom izrade LEAP-a došlo se do određenog pomaka i napismeno su dostavljeni prijedlozi od strane građana koji su svakako značajni iz više razloga.

Završna rasprava je održana 07.04.2006 god.

Izradom LEAP-a Opština je definisala prisutne probleme na polju ekologije i usvojila aktivnosti koje će svakako u budućnosti doprinijeti očuvanju prirodnih resursa i životne okoline u procesima integracije u Evropske tokove.

*

U Kozarskoj Dubici postoji niz odluka kojima se definiše način održavanja čistoće ulica, oplemenjivanje i ozelenjivanje parkovskih površina, postoji i opštinska odluka kojom se definiše očuvanje zelenih parkovskih površina.

*

U Opštinskom sistemu uprave je u okviru poslova i zadataka planirano kontinuirano praćenje i evidentiranje na jednom mjestu svih kretanja na polju zaštite okoliša, prihoda i rashoda po osnovu upravljanja prirodnim resursima.

*

Uspostavlja se katastar zagađivača na teritoriji Opštine.

Zakonom je predviđena obaveza kontrole građevinskih dozvola koje su izdate bez Ekoloških dozvola i niz drugih zakonom definisanih obaveza.

*

U očuvanju prirodnog okruženja svakako je i budućnost razvoja seoskog turizma i proizvodnja ekološki zdrave hrane.

U opštini je formirana agencija za razvoj turizma koja će u okviru svojih aktivnosti svakako naglasiti potrebu i bogatstvo prirodnih resursa bitnih za razvoj turizma.

*

U okviru izrade LEAP dokumenta kreirana je i vizija zajednice, Kozarska Dubica 2010. godine:

*

**GRAD KOZARSKA DUBICA 2010. GODINE, MODERAN, SA ČISTIM RIJEKAMA I
ŠETALIŠTIMA, ZDRAVOM OKOLINOM, SA MNOGO ZELENIH POVRŠINA, DRVOREDIMA
I EKOLOŠKI SVJESNOM, RAZVIJENOM I BOGATOM ZAJEDNICOM.**

Opština Kozarska Dubica je smještena u sjeverozapadnom dijelu Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Prostorno i teritorijalno pokriva 499 km². Na sjeverozapadu je omeđena rijekama Unom i Savom, a južno planinama Kozarom i Prosarom.

Reljefno opštinu u sjeverozapadnom dijelu karakterišu brdsko planinski masivi, a jugoistočni dio opštine čine plodne ravnice.

Klima je umjereno kontinentalna sa dužim sunčanim periodima, ali i dovoljnim količinama padavina koje omogućavaju razvoj svih vrsta poljoprivredne proizvodnje.

Opština Kozarska Dubica je 1991. godine brojala 31.577 stanovnika.

Danas na području opštine živi približno isti broj stanovnika 31.000. Na području grada je naseljeno 13.800 stanovnika, a ostatak je naseljen u seoskom području. Prema nacionalnoj strukturi bilo je 28.000 srpskog stanovništva, 2.700 muslimanskog, hrvata 200 i 100 pripadnika drugih nacionalnosti. Grad čini 21 mjesna zajednica.

Godišnji budžet opštine za 2005. godinu je 6,3 miliona KM što je više od budžeta za 2004. godinu za 17 %.

U narednom periodu stvoreni su uslovi da se budžet brže i efikasnije puni i sav višak usmjerava na kapitalna ulaganja.

Na teritoriji opštine Kozarska Dubica postoji više raspoloživo iskoristivih privrednih potencijala. Sama činjenica da 60% teritorije čini poljoprivredno zemljište pogodno za uzgoj raznih kultura, dovoljno govori o mogućnosti iskorištavanja zemljišta u smislu poboljšanja kvaliteta života.

Osim zemljišta na teritoriji znatno bogatstvo čini dosta bogat šumski fond, vodni resursi i raznolikost biljnog i životinjskog svijeta.

Relativno niska nadmorska visina je preduslov za raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, teritorija grada je na 120 m nadmorske visine, a planinski vrh Kozare Lisina je 980 metara nadmorske visine.

Industrijski kapaciteti su orijentisani na tekstilnu, šumarsku i prehrambenu industriju.

S obzirom na trenutnu situaciju, rat i ukupna društveno politička dešavanja u poslijeratnom periodu dovela su do toga da je većina preduzeća dovedena u bezizlaznu situaciju. Veliki broj stanovnika ostaje bez zaposlenja i pokušava da se bavi poljoprivrednom djelatnosti.

Prema podacima nadležnih institucija na području opštine radi preko 320 registrovanih pravnih subjekata, od kojih 117 ima sjedište u gradu i preko 600 fizičkih lica registrovanih za obavljanje raznih djelatnosti u kojima je zaposleno više od 4.500 radnika. Od ovog broja 1/3 je zaposlena u državnim preduzećima i ustanovama.

Privredni ambijent karakteriše siva ekonomija, neprijavljivanje radnika kao i niska i neredovna primanja.

Na birou za zapošljavanje je u septembru 2005. godine bilo prijavljeno 2.718 nezaposlenih, a u budućem periodu može se očekivati samo povećanje ovog broja, jer još uvijek veliki broj dubičkih preduzeća nije završio postupak vlasničke transformacije.

Veće migracije stanovništva su doprinijele da je gradska urbana sredina gušće naseljena i sve više se širi na okolno područje. Iako su urbane sredine u određenom smislu efikasnije nego ruralne (jer su kompaktnije, zauzimaju manje zemlje po glavi stanovnika, imaju efikasniju distribuciju struje i vode, kraća putovanja, kao i zbrinjavanje otpada) ipak postojeće urbano širenje nije poželjno jer za posljedicu ima povećan pritisak na okoliš.

Veći broj stanovništva izaziva i povećanje privrednih aktivnosti koje su bazirane na korištenju prirodnih resursa.

Porastom privrednih aktivnosti pojačava se konzumiranje brze hrane, upotreba mašina za pranje suđa, povećava se količina hemijskih sredstava i ambalaže koja se teško razlaže.

Gradovi i opštine koji postignu optimalne uslove življenja, rješavanjem konflikta u prostoru, privući će ulagače, stvoriti zdrave uslove života, imaće jasnu razvojnu budućnost i perspektivu.

DOBRO NARODA JE VRHOVNI ZAKON
(Ciceron)

4. TEMATSKE OBLASTI

4.1. KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODNIM RESURSIMA (Izvori pitke vode, površinske vode i otpadne vode)

4.1.1. Uvod

Opština Kozarska Dubica raspolaže značajnim vodnim kapacitetom.

Na teritoriji opštine postoji više lokacija pogodnih za vodozahvat vode za piće i to na lokacijama MEĐEDA, ČUKLINAC I KOMLENAC.

Danas se grad snabdijeva pitkom vodom samo sa bunarskog polja u Međedi.

Prosječni kapacitet postojećih bunara u Međedi je oko 70 l/s, od kojih Fabrika za hemijsku preradu kukuruza i šećera (HPK) koristi otprilike 20-25 l/s, a grad oko 37-40 l/s.

S obzirom na trenutne potrebe i buduće planove razvoja grada, tendenciju priključivanja novoizgrađenih gradskih zona i dijela prigradskih naseljenih mjesta, postojeći kapaciteti neće moći zadovoljiti potrebe grada u narednom periodu, pa će se morati proširivati.

S obzirom da je protekli period obilježen stalnim problemima u vodosnabdijevanju grada pristupilo se detaljnom definisanju problema i iznalaženju rješenja koja bi za cilj imala definitivno riješeno vodosnabdijevanje za budući period.

Pristupilo se izradi planskog dokumenta «Strategija razvoja u oblasti vodosnabdijevanja na području opštine za period 2005 -2018 godina».

Današnji sistem za vodosnabdijevanje sastoji se od sljedećih elemenata:

- ❑ Fabrika za preradu vode i pumpna stanica na bunarskom polju Međeđa;
- ❑ Cjevovod dužine 17,50 km od pumpne stanice do rezervoara Krivdića brdo s priključenih 6 sela sa oko 705 priključaka;
- ❑ Glavni cjevovod (DN 250 AC + DN 250 LŽC) dužine 1 km od rezervoara Krivdića brdo do gradske distributivne mreže;
- ❑ Gradska distributivna mreža ukupne dužine od oko 101 km i oko 3.960 priključaka.

Oko postojećih bunara u Međedi, na žalost, ni do danas nisu utvrđene zone sanitarne zaštite. Na glavni transportni cjevovod koji ide iz Međeđe ka Krivdića brdu su priključena i naseljena mjesta Međeđa, Donja Gradina, Draksenić, Demirovac i Jošik. Na ovom dijelu postoji 6 zona na kojima se vrše kontrolna mjerenja.

Gradska vodovodna mreža koja se snabdijeva iz gradskog rezervoara na Krivdića brdu je gravitacionog tipa i na području grada organizovana je u pet sektora. Redovno se vrši kontrola ulazne količine vode. Kontinuiranim praćenjem zaključeno je da je postojeća mreža dotrajala i da je potrebno saniranje iste.

Glavni cjevovod DN 250 od rezervoara prema gradskoj mreži zajedno sa dijelom distributivnog cjevovoda u ulici Meše Selimovića, predstavlja usko grlo koje treba eliminisati.

Značajan broj mjesnih zajednica, odnosno sela nema organizovano vodosnabdijevanje posredstvom lokalnih seoskih vodovodnih mreža. Na njihovom području domaćinstva se uglavnom snabdijevaju iz privatnih bunara. (Strategijom razvoja u oblasti vodosnabdijevanja planirano je priključivanje pomenutih seoskih područja na gradski vodovod, vidi tabelu 1.)

Tabela 1 – Pregled seoskih mjesnih zajednica

R.br	Mjesna zajednica	Lokalni seoski vodovod	Napomena
1.	<u>M.Z. Slabinja</u> Donja Slabinja, Dizdarlije	individualno	Planirano pokriti budućim izvorima
2.	<u>M.Z. Pounje</u> Ševarlije, Babinac, Johova, Bačvani	individualno	Planirano pokriti budućim izvorima
3.	<u>M.Z. Komlenac</u> Suvaja, Vrioci, Komlenac	individualno	Planirano pokriti budućim izvorima
4.	<u>M.Z. Knežica</u> Knežica, Donji jelovac, Donja Jutrogošta, Kriva Rijeka, Čitluk, Strigova, Malo Dvorište, Veliko Dvorište, Ušivac, Gornja Gradina, Murati	DA	Planirana proširenje postojeće kaptaže u Mlječanici ili rijključu na gradski vodovodni sistem.
5.	<u>M.Z. Međuvođe</u> Međuvođe, Mlječanica, Mirkovac, Čelebinci, Košuća, Brekinja, Pobrđani, Hajdarovci.	DA	
6.	<u>M.Z. Aginci</u> Aginci, Novoselci, Vlaškovci, Parnice	individualno	Planirano pokriti proširenjem distributivne mreže
7.	<u>M.Z. Bjelajci</u> Bjelajci, Furde, Hadžibair, Sključani, Odžinci, Maglajci.	DA	
8.	<u>M.Z. Moštanica</u> Gornjoselci, Koturovi	DA	
9.	<u>M.Z. Sreflije</u> Sreflije, Božići, Kadin Jelovac	DA	
10.	<u>M.Z. Pucari</u> Pucari, Bijakovac, Sjeverovci, Gunjevci	DA	
11.	<u>M.Z. Vojskova</u> Vojskova	DA	
12.	<u>M.Z. Klekovci</u> Klekovci	DA	
13.	<u>M.Z. Draksenić</u> Draksenić, Čuklinac	DA	
14.	<u>M.Z. Međeđa</u> Međeđa, Rijeka	DA	
15.	<u>M.Z. Donja Gradina</u> Donja Gradina	DA	
16.	<u>M.Z. Jošik</u> Jošik, Lipova greda	DA	
17.	<u>M.Z. Demirovac</u> Demirovac	DA	
18.	<u>M.Z. Mrazovci</u> Tuključani, Mrazovci, Jasenje, Verija	individualno	Planirano pokriti budućim izvorima

Pored prethodno istraženih mogućih lokacija za vodozahvate Međeđa i Čuklinac, od kojih se aktuelno koristi izvor u Međeđi, ne tako davno vršena su i nova istraživanja u okviru Programa razvoja bazena rijeke Une (SDC) na lokaciji Komlenca i koja su pokazala da ovo bunarsko polje predstavlja novi potencijalni izvor pitke vode u dovoljnim količinama i kvalitetu, a njegovom eksploatacijom je moguće pokrivanje sadašnjih kao i budućih potreba za vodom u opštini Kozarska Dubica. Na području Komlenca 5,5 km uzvodno od grada u blizini rijeke Une, izbušena su i testirana dva bunara otprilike dubine 70 m. Na osnovu testiranja i modeliranja podzemnih voda koje je sproveo Rudarsko-geološki institut u Tuzli, određen je minimalni ukupni kapacitet 130

l/s, (80+50 l/s). Pošto je sirova voda dobrog kvaliteta, eksploatacija bunarskog polja Komlenac nudi dugotrajno rješenje za pokrivanje Dubičkih potreba za vodom koje su u porastu.

U tabeli 2. prikazan je bilans vode - trenutno stanje i planirano do 2018. godine.

Tabela 2. - Bilans vode

Redni broj	O P I S	Jedinica	2003 god.	2018 god.
1.	Broj uvezanih stanovnika		16.485	26.000
2.	Prosječna sadašnja potreba za vodom	l/stan·dan	150	120
3.	Prosječna ukupna potreba za vodom	l/stan·dan	208	166
4.	Procenat gubitka	%	23	19
5.	Globalna procjena potrošnje uključujući i gubitke vode	l/stan·dan	269	205
6.	Specifičan gubitak	l/stan·dan	61	38
7.	Dnevni faktor potrebe		1,6	1,6
8.	Ukupna, svakodnevna prosječna potreba	m ³ /d	4.436	5.326
9.	Ukupna maksimalna svakodnevna potreba za vodom	m ³ /d	6.498	7.922
10.	Minimalna svakodnevna proizvodnja vode/snabdijevanje	m ³ /d	4.752	11.232
11.	Bilans vode	m ³ /d	-1.746	3.310

Kvalitet vode za piće

Analize vode za piće se vrše redovno, minimalno 250 bakterioloških nalaza koje vrši Dom zdravlja «Kozma i Damjan» u Kozarskoj Dubici, te minimalno 6 bakterioloških i fizikalno-hemijskih analiza koje radi Institut za zaštitu zdravlja RS u Banja Luci. Pored toga MPK «HPK» u svojoj laboratoriji vrši analizu sirove vode sedmično.

Na osnovu vršenih analiza za sirovu vodu sa izvorišta «Međeđa» karakteristično je sljedeće:

- Visoka koncentracija kalijum permanganata i povremeno povećana koncentracija amonijaka ukazuje da je pitka voda kontaminirana organskim zagađivačima i redukovanim komponentama (npr. redukovano željezo).
- Visoke koncentracije nitrata i nitrata pokazuju da postoji kontaminacija poljoprivrednim gnojivima i od sanitarnih deponija.
- Uprkos trenutnoj pojačanoj boji, analize ne pokazuju povećanu mutnoću.
- Izmjerene koncentracije željeza i mangana prelaze propisane dozvoljene vrijednosti.
- Sa druge strane mikrobiološka analiza vode iz gradske vodovodne mreže koja se vrši redovno ukazuje uglavnom na uredne nalaze. Povremeno se mjestimično pojavi kontaminacija koliformnom bakterijom i prisustvo aerobne mezofilne bakterije, a broj neurednih mikrobioloških nalaza u smislu povećanja koliformnih bakterija u odnosu na propisane standarde kvaliteta za pitku vodu kreće se oko 2-3 % nalaza godišnje.

Iz raspoloživih podataka je evidentno da se voda iz bunarskog polja Međeđa mora pojačano i kontinuirano tretirati da bi se održala ispravnost vode za piće. Konstantno se mora vršiti **aeracija, filtracija, dezinfekcija** i pročišćavanje vode za piće.

Uprkos ovakvom stanju u poslednjih 10 godina nije prijavljena nijedna epidemija zaraznih bolesti izazvanih vodom.

Ispitivanja kvalitete vode iz izvorišta Komlenac ukazuju da je voda kvalitetna. Relativno velika dubina vodozahvata smanjuje rizik od zagađenja infiltracijom rijeke Une.

Na teritoriji opštine su evidentirani seoski vodovodi sa kojih se snabdijeva dio seoskog stanovništva. Ispitivanje kvaliteta vode sa ovih izvorišta se ne vrši na opštinskom nivou. Za seoska vodozahvatna mjesta nisu utvrđene zone zaštite pa je i mogućnost da stanovništvo pije neispravnu vodu, velika.

Postoji odluka kojom su definisani uslovi funkcionisanja seoskih vodovoda, ali koja nije provodiva. Održavanje i sve prateće aktivnosti vrši uglavnom stanovništvo pomenutih područja, samostalno.

Veliki problem zaštite postojećih vodocrpilišta je činjenica što ne postoje opštinske odluke kojima su definisane zone sanitarne zaštite za registrovana vodozahvatna područja opštine.

Za izvorište u Komlencu izrađen je Program sanitarne zaštite izvorišta zajedno sa Elaboratom o kvalitetu i rezervama podzemnih voda koji je prošao reviziju kod odgovarajućih Ministarstava. Međutim Skupština opštine još nije donijela Odluku o formiranju zona sanitarne zaštite za izvorište «Komlenac». Za izvorišta u Međedi i Čuklincu situacija je još teža. Naime, za ova izvorišta nisu ni napravljeni Programi sanitarne zaštite, a kamoli da je donesena odluka o formiranju zona sanitarne zaštite izvorišta. Kada se o ovome govori, treba imati na umu da se grad već skoro 20 godina vodom snabdijeva sa izvorišta «Međeđa», a da ono nije adekvatno zaštićeno odgovarajućim zaštitnim zonama. U ostalom, to je jedan od razloga što ovi bunari ni do danas nisu dobili upotrebnu dozvolu.

Prethodno navedeno, po pitanju zaštite postojećih i perspektivnih vodocrpilišta predstavlja veliki problem i lokalna zajednica treba što prije da se prihvati rješavanja tog problema i da ih zaštiti na adekvatan način.

4.1.3. Kanalizacija - otpadne fekalne vode

Oko 76 % stanovnika gradske populacije Kozarske Dubice je priključeno na sistem kanalizacije. Korisnici, oko 2770 domaćinstava i 550 pravnih lica su uneseni u korisničku bazu podataka, ostatak populacije koristi septičke jame ili ispušta kanalizaciju u potoke i rijeke.

U gradskom području septičke jame prazni Vodovod ili sami korisnici i ispuštaju ih u kanalizacioni sistem.

U seoskim područjima korisnici sami prazne septičke jame i koriste kanalizacioni mulj kao gnojivo.

Na teritoriji grada funkcioniše mješoviti sistem odvodnje otpadnih voda. To znači da se istim sistemom prikupljaju fekalne, oborinske i otpadne vode sa saobraćajnica, i odvede u rijeku Unu. Mješoviti sistem kanalizacije je izgrađen 60-tih i 80-tih godina.

Poslije tog perioda je urađeno par rekonstrukcija kanalizacionog sistema i to 1985, 1986 i 1987 godine. 1987 godine je izvedeno izdizanje kompletne kanalizacije u naselju «Đolovi».

Nakon rata položeni su cjevovodi malih dužina. Ukupna dužina kanalizacionog sistema je oko 40 km. Kanalizacija se ispušta u rijeku Unu bez tretmana. Pri visokom vodostaju kanalizacija se mora pumpati preko nasipa u Unu. Ispuštanje netretirane otpadne vode u rijeku Unu vodi znatnom zagađivanju riječnog eko-sistema, što prekoračuje kapacitet samoprečišćavanja

rijeka, narocito pri niskom vodostaju tokom ljeta. Ispuštanje otpadne vode može predstavljati rizik od zagađivanja za postojeće bunarsko polje Međeđa u riječnom nanosu nizvodno od grada.

Zbog pomanjkanja materijalnih i finansijskih sredstava, održavanje kanalizacionog sistema je ograničeno na hitne intervencije i brze popravke.

Zbog toga u planskom periodu 2005-2010 godine kod postojećeg sistema kanalizacije treba izvršiti rekonstrukciju i modernizaciju, u nekim dijelovima grada treba uraditi novu kanalizacionu mrežu.

Kanalizaciona mreža je u najvećem dijelu izgrađena od betonskih i PVC cijevi prečnika 150-1000 mm.

Sekundarna kanalizaciona mreža je u jako lošem stanju. Na više mjesta je došlo do smicanja cijevi i to na mjestima gdje su ti spojevi loše urađeni, a djelimično zbog loše pripremljene podloge pa je usljed slijeganja došlo do značajnijih pomjeranja cijevi, ispiranja zemljišta i utonuća kolovoznih traka. U posljednje vrijeme je sve veći broj registrovanih ulegnuća cijevi za odvodnju.

Postoji glavni kolektor u kom se skupljaju otpadne vode i koncentrisano se dopremaju do crpne stanice, a odatle u recipijent, rijeku Unu. Ako je vodostaj rijeka veliki, ispuštanje se vrši prepumpavanjem u crpnoj stanici ($3 \times 0,9 \text{ m}^3/\text{sek}$).

Na području grada su evidentirane tri rizične gradske zone i to novoizgrađeno naselje «Petar Pecija» novoizgrađeno naselje «Morava» i novoizgrađeno naselje «Špilja».

Velika koncentracija novoprispjelog stanovništva je rezultirala izgradnjom ovih novih naselja. U cilju rješavanja definisanih problema, izrađena je projektna dokumentacija za pome-nuta naselja i planira se priključenje istih na gradsku kanalizacionu mrežu. Rješavanje ovih problema je svakako dio dugoročne strategije na polju odvodnje otpadnih voda.

U naselju «Petar Pecija» je useljeno do sada 180 objekata, a do kraja sljedeće godine će ih biti useljeno 250. Naselje nije obuhvaćeno vodovodnom mrežom, a započeto je sa gradnjom kanalizacionog sistema.

Stanovništvo se vodom snabdijeva iz priručnih bunara, a svi objekti uglavnom imaju septičke jame. Rizik od mješanja otpadnih i vode iz bunara je evidentan pa je ovo područje registrovano kao visoko rizično sa stanovišta zdravstvene bezbjednosti.

Tabela 3. Pregled priključaka na kanalizacionu mrežu

Red. broj	Opis korisnika kanalizacije	Jedinica mjere	Količina	Komentari i napomene o stanju objekata, porijeklu i stepenu tačnosti podataka
1	Broj stanovnika na području kanalizacionog sistema	stanovnika	13.800	Statistika opštine
2	Broj priključenih stanovnika	stanovnika	10.500	Na osnovu broja priključaka i prosječnog broja čl. porodice.
3	Stepen priključenosti stanovnika	%	76,10 %	
4	Broj kućnih priključaka	kom	2770	
5	Broj kolektivnih priključaka	kom	79	
6	Broj industrijskih priključaka	kom	6	
7	Priključenost industrije	%	100 %	
8	Broj privrednih priključaka	kom	550	
9	Mjerenje otpadnih voda stanovništva	Da/Ne	NE	
10	Mjerenje otpadnih voda industrije	Da/Ne	NE	
11	Mjerenje oborinske vode	Da/Ne	NE	

Na dijelu kanalizacione mreže koja postoji u stambenim zgradama je evidentno da je mreža dotrajala i izaziva određene promjene koje mogu ozbiljnije ugroziti zdravlje, a i statičku funkciju pojedinih elemenata zgrade.

S obzirom da se na uličnim cijevima talože i prikupljaju razni otpad sa ulica, lišće i drugo dolazi do štopanja cijevi koje ne mogu primiti fekalne vode iz stambenih zgrada. U podrumskim prostorijama zgrada u jesenskom i zimskom periodu redovno se pojavljuju i izljevaju fekalije koje se tu zadržavaju danima i prijete raznim zaraznim bolestima.

Na mjestima gdje se oluci prikopčavaju na kanalizacioni sistem došlo je do pomjeranja cijevi tako da oborinska voda spira podlogu ispod trotoarskih ploča i izaziva slijeganja tla i podnih ploča unutar stambenih zgrada. U proteklom periodu je opština finansirala par sanacija ovakve vrste, ali se ova pojava nije nigdje definisala kao problem.

Ovakve promjene su evidentne i na nekim temeljnim trakama. Uzimajući sve naprijed navedeno trebalo bi sačiniti plan i program saniranja postojeće kanalizacione i vodovodne mreže unutar stambenih zgrada i predložiti način finansiranja bez obzira što su stanovi privatizovani, jer u stambenim zgradama živi značajan broj gradske populacije.

KAO PROBLEM BROJ JEDAN JE NEPOSTOJANJE PREČISTAČA OTPADNIH VODA!

4.1.4. Vodosnabdijevanje, proizvodnja i distribicija pitke vode AD «VODOVOD I KANALIZACIJA » (VIK)

Godine 1965. Opština Bosanska Dubica je osnovala preduzeće «Komunalac» čija je osnovna djelatnost bila da vrši vodosnabdijevanje, upravljanje otpadnim vodama, čistoćom grada, te ostalim drugim djelatnostima.

Sredinom 2000. godine dolazi do odvajanja vodosnabdijevanja i odvodnje u jedno pre-duzeće OJDKP «Vodovod».

Odlukom o statusnim promjenama u OJDKP «Komunalac» - Koz. Dubica (Sl. glasnik RS 3/95 i Sl. glasnik Opštine Koz. Dubica 2/2000) donešene na sjednici SO-e održanoj 31.08.2000. godine izdvaja se vodosnabdijevanje i odvodnja.

Na bazi potvrde od Republičke direkcije za privatizaciju i prihvatanja diobenog bilansa na bazi statusnih promjena organizovani novi subjekt OJDKP «Vodovod» upisuje se u Sudski registar br. 1-11765-00 dana 28.09.2000. godine u Banja Luci.

Promjenom oblika organizacije iz preduzeća u akcionarsko društvo, osnovano je društvo na neodređeno vrijeme, po izvršenoj djelimičnoj privatizaciji državnog kapitala u preduzeću, o čemu je Republika Srpska – Direkcija za privatizaciju izdala obavještenje o izvršenoj privatizaciji broj 1226-01/2001 od 4. i 5. marta 2003. godine, a sve u skladu sa Zakonom o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima i propisima koji su na osnovu tog Zakona donešeni, kao i saglasno odredbama čl. 386. stav 2 i 3. Zakona o preduzećima.

Na osnovu svega naprijed navedenog, dana 02.04.2003. godine održana je i formirana Skupština akcionara preduzeća i od tada preduzeće posluje kao «VODOVOD», Komunalno preduzeće za proizvodnju i distribuciju vode A.D. Kozarska Dubica.

Aktuelna vlasnička struktura kapitala A.D. «Vodovod» je prikazana tabelarno.

R.br.	AKCIONARI	IZNOS KAPITALA	%
1.	DRŽAVNI KAPITAL RS	353.268,00 KM	59,06 %
2.	PENZIONI FOND RS	50.467,00 KM	8,44 %
3.	FOND ZA RESTITUCIJU	25.234,00 KM	4,22 %
4.	GRAĐANI INDIVIDUALNO	169.177,00 KM	28,28 %
	U K U P N O	598.146,00 KM	100,00 %

Preduzeće «Vodovod» A.D. ima svoje organe;

- Skupštinu akcionara;
- Upravni odbor ;
- Nadzorni odbor.

Preduzeće je samo distributer vode i nije tehničko-tehnološka cjelina što usložnjava poslovanje preduzeća.

HPK Draksenić je proizvođač vode i formira svoju prodajnu cijenu vode koju je K.P. «Vodovod» A.D. dužan da plaća. Ostali faktori koji opterećuju cijenu vode su električna energija, redovno održavanje vodovodne i kanalizacione mreže, osoblje i ostali prateći troškovi.

Finansijski status OJDKP Vodovoda u protekle tri godine prikazan je tabelarno:

Godina	Ukupni prihod	Rashod	Dobit
Od 01.07.2000	333.542	331.426	2.116
2001	799.467	796.640	2.262
2002	923.624	913.997	9.627
2003	2.370.222	3.360.525	8.727
2004	1.112.514	1.110.033	2.233
Do 03.06.2005 god.	469.320	467.790	1.377

Od tada preduzeće posluje kao samostalno.

Računovodstvo se vrši prema međunarodnim standardima iz te oblasti, a to podrazumijeva da se vrši redovno šestomjesečni obračun.

Gubici vode su oko 46%, od toga pola su tehnički, a pola administrativni gubici.

Vrijednost proizvedene, fakturisane i naplaćene vode daje se u slijedećoj tabeli:

Godina	2001	2002	2003	2004	2005
Preuzeta količina (m ³)	1.484.076	1.332.825	1.238.913	1.217.779	1.274.511
Fakturisana količina (m ³)	704.116	764.804	756.928	650.458	692.157
Gubitak (m ³)	779.960	568.021	481.985	567.321	582.354
Gubitak (%)	52,55%	42,61%	38,90%	46,59 %	45,69 %
Fakturisana količina (KM)	734.605,71	821.968,00	639.340,67	837.585,30	889.304,60
Naplaćena količina (KM)	509.748,80	484.196,72	603.559,45	724.812,46	890.470,62
Procenat naplate (%)	69,39%	58,91%	94,40%	86,54%	100,13%

U 2005. godini utuženo je 80 korisnika. Utuženi iznos je 41.162,65 KM.

Ukupna potraživanja preduzeća u 2005. godini iznose oko 962.953,00 KM, dok su na kraju 2004. godine iznosila 1.194.120,00 KM.

U sistemu naplate važi dvotarifni sistem naplate utrošene vode .Za pravna lica, tj. privredu cijena je 1,74 KM/m³, a za domaćinstva je odnedavno nova cijena 0,64 KM/m³.

Odvodnja otpadnih voda – kanalizacija se obračunava preko utroška vode. Za kanalizaciju takođe postoji i funkcioniše dvotarifni sistem naplate tako da je za pravna lica cijena 0.70 KM/m³, a za domaćinstva cijena je 0,31 KM/m³ (cijene su bez PDV-a).

4.1.5. Upravljanje vodama (ili vodoprivreda)

Kozarska Dubica je jedna od rijetkih Opština koja ima od ranije urađenu kanalsku mrežu dužine 78 km koja služi za zaštitu gradske zone od poplava i štetnih uticaja površinskih voda.

Osnovni zadatak vodoprivrede je zaštita grada i stanovništva opštine Kozarska Dubica od visokih voda. Taj sistem štiti grad od vanjskih voda nasipima i obodnim kanalima i to:

- Savski nasip dug 19 km (od Međeđe do Gradine),
- Unski nasip dug 17 km (Slabinja–Gradina),
- Gornji obodni kanal 7,8 km (Demirovac–Međeđa),
- Donji obodni kanal 7 km (Demirovac–Crnac),
- Kanal Hatipovac 2,5 km (Božići–grad),
- Kanal Binjačka 2 km (od Zeptera do ušća kod TIK-a).

Zaštita od unutrašnjih voda riješena je otvorenim i zatvorenim kanalima i crpnom stanicom «UNA».

U sistemu lokalne uprave se ne vodi evidencija o utrošenim i uloženim sredstvima za vodoprivredu i vodoprivredne objekte na teritoriji grada.

Ne postoje ni statistički podaci o uplaćenim sredstvima na ime vodoprivredne naknade i sredstvima koja se vraćaju u Opštinski budžet po ovom osnovu.

Osim problema površinskih voda postoji i problem otpadnih voda na teritoriji Opštine Kozarska Dubica koji su višestruki. Ako se u bližoj budućnosti ne preduzmu određene mjere ne može se očekivati poboljšanje stanja u ovoj oblasti ekologije.

Komunalne vode na području grada dobrim dijelom završavaju u otvorenim kanalima. Komunalne vode sadrže osim velikih količina raznih organskih materija (deterdžentata, sapuna) i neorganske materije i veliki broj klica (bakterija i virusa) koje mogu da dovedu do epidemija.

U kanale se izlučuju i velike količine fenolnih materija. Sa svakim litrom urina koji se izluči u komunalnu vodu distribuira se deset miligrama fenolnih materija, kao normalan produkt ljudskog metabolizma.

Prema evropskim standardima sva otpadna komunalna voda se mora prečistiti.

Problematika otpadnih fekalnih voda je sve veći problem kome se mora sistematski pristupiti na opštinskom nivou.

Na području Opštine posluje znatan broj privrednih subjekata koji proizvode otpadne industrijske vode koji se bez prečišćavanja distribuiraju u prirodne recipijente rijeke, potoke i zemljište.

Trenutno je manji broj zagađivača takve vrste, ali je za očekivati da će se privrednim oporavkom povećati i zagađenja ove vrste.

Kanalski sistem zahtijeva stalnu brigu što podrazumijeva čišćenje kanala od šiblja i rastinja.

Izgradnjom kolektora za naselje «Petar Pecija» riješit će se odvodnja površinskih i komunalnih voda za veći dio grada koji je do sada imao septičke jame.

Iako su na snazi zakonski propisi kojima se uređuju odnosi u oblasti zaštite voda i životne okoline još uvijek nije kao cilj definisana i utvrđena izgradnja objekata kao što su prečistači otpadnih voda koji su od značaja za zaštitu kvaliteta vodnog sliva rijeke «Une».

4.1.6. Plovna područja

Vodoprivredne resurse na području opštine predstavljaju rijeka Una i Sava, uz brojne rječice, potoke i kanale.

Plovni tok rijeke Save na području opštine iznosi 19 km, tako da postoji mogućnost izgradnje pristaništa i oživljavanje riječnog transporta. Na rijeci Savi, na području opštine nalazilo se pristanište u selu Međeđa, zaseok Mlinarice.

Opština u narednom periodu može da predloži novu lokaciju za izgradnju pristaništa i to na području Donja Gradina.

Kroz područje opštine rijeka Una prolazi 17 km, a prvenstveno je pogodna za navodnjavanje.

Rijeka Una na području opštine nema mogućnost izgradnje luke jer nije plovna.

4.1.7. Eksploatacija šljunka i pijeska

Nakon završetka rata sve je više prisutno nekontrolisano korištenje prirodnih resursa.

Sve je više prisutno korištenje prirodnih resursa iz rijeke Une kojima se sve više narušava prirodni tok i korito rijeke.

Evidencija naknada uplaćenih po osnovu korištenja prirodnih resursa se ne evidentira.

U okviru uspostavljanja katastra zagađivača, sačinit će se i katastar korisnika obnovljivih prirodnih resursa, šljunka, kamena, gline i sl.

„ Kažu da se čovjek i priroda znaju jedan, dva ili više miliona godina, te da su dugo živjeli skladno i bez nesuglasica ...,,

4.2. KORIŠTENJE , ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM

4.2.1. Uvod Geologija je nauka o građi zemljinog omotača. Antički filozofi grčke škole su stvorili temelje ove naučne discipline. U 18 vijeku geologija dobiva status i značenje jedne od prirodnih znanosti. Razvojem fundamentalnih prirodnih znanosti, matematike, fizike i hemije izdvajale su se pojedine geološke discipline, koje se polako pretvaraju u zasebne naučne cjeline.

Pedologija je geološka disciplina koja se bavi izučavanjem i analizom tla u cjelokupnom ekosistemu.

Najvažnije regulacijske uloge tla u ekosistemu su:

1. Tlo je prijemnik - sakupljač (akumulator), izmjenjivač (transformator) i medij prenosa (transfera) različitih materija.
2. Tlo je pročištač (filter) vode, gdje filtersko djelovanje tla određuje njegov strukturalni sastav (u fizičkom i hemijskom smislu).
3. Tlo je univerzalni pufer, tj. njegova je sposobnost vezanja štetnih materija, pri čemu je ova sposobnost promjenjiva ograničena vrijednost.

Tlo ima klimatsko regulacijsku ulogu, a naročito preko uticaja poljoprivrede na povećanju ukupnog sadržaja CO₂ i drugih plinova koji uzrokuju tzv. «efekat staklenika». Zaštita vodnih resursa nerazdvojivo je povezana sa zaštitom tla, koja se danas uglavnom temelji na konceptu trajnog monitoringa njegova stanja i promjena uzrokovanih prirodnim procesima.

Savremeni koncept proizvodnje hrane i održivi razvoj proizveo je radikalne promjene u svjetskoj poljoprivredi gde visoka ulaganja, uzmiču pred znanjem, a kojem je cilj veća ekološka djelotvornost poljoprivrede.

Standardna poljoprivreda je uzrokovala niz poremećaja u životnoj sredini kao što su:

- oštećenja i nestanak prirodnih biotopa,
- narušen krajolik,
- povlačenje i nestanak divljači,
- smanjenje broja biljnih vrsta,
- zagađenje vode nitratima i pesticidima,
- degradacija poljoprivrednog tla.

Posljedice navedenih procesa degradacije su prvenstveno posljedica intenzivne poljoprivrede pri čemu je došlo do:

- reduciranog plodoreda,
- smanjenja ili isključenja udjela leguminoza u plodoredu,
- povećanje udjela okopavina (kukuruz, krompir, povrće, šećerna repa i sl.) pri čemu dolazi do pojave erozije,
- onečišćenje vodotoka i kanala,
- smanjenje kvaliteta hrane.

Ipak standardna poljoprivredna proizvodnja ni u nas ni u svijetu se ne dovodi u pitanje, ali se sve više preispituju neka ekološka rizična rješenja koja ne treba ignorisati.

Zbog toga neki alternativni oblici proizvodnje hrane imaju veliku šansu jer je konvencionalna poljoprivredna proizvodnja otišla suviše daleko u selekciji i manipulaciji gena i primjeni sintetičkih hemijskih sredstava radi povećanja biološkog potencijala. Bogati razvijeni svijet sve

više odbacuje ovako proizvedenu hranu, a svjetska nauka je stavljena pred svršen čin i veliki izazov jer mora definisati dvije kategorije i usaglasiti ih sa

- kapacitetom okoliša za bezopasan prihvrat zagađivača,
- izabere najbolju moguću opciju za okoliš.

Prema standardima koji se koriste u razvijenom svijetu održiva poljoprivreda zasniva se na načelima prilagođavanja uzgoja bilja stanišnim uslovima i optimalnom korištenju agroekosistema. Sačuvan okoliš je temeljni resurs i okvir koji određuje prostor i smjer razvoja, odnosno definiše trajna i čvrsta ograničenja tom razvoju, a svjetske finansijske institucije će davati podršku programima koji promovišu zdravu proizvodnju hrane i zdrav odnos prema zemljištu kao prirodnom resursu.

4.2.2. Poljoprivreda

kao ljudska djelatnost zauzima značajno mjesto u opštem razvoju opštine Kozarska Dubica. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta je 31.481 ha ili 63% od ukupne površine opštine. Od toga plodno tlo čini 29.000 ha. Neplodno i neobrađivo zemljište čini 2.728 ha ili 5,50%. Reljef opštine je brdsko planinski u sjeverozapadnom dijelu, a ravničarski u jugoistočnom dijelu opštine.

Za razliku od industrije, poljoprivredu odlikuju određene karakteristike koje je čine specifičnom u odnosu na druge ljudske djelatnosti. Neadekvatno upravljanje poljoprivredom može imati velikog negativnog uticaja na životnu sredinu, odnosno na prirodne resurse.

Problem zagađenja površinskih i podzemnih voda je sve aktuelniji i prisutniji u čemu poljoprivreda sve intenzivnije učestvuje. Loše upravljanje u poljoprivredi može izazvati veoma dalekosežne negativne posljedice, naročito na zemljištu i vodu kao prirodne resurse.

Opština Kozarska Dubica ima Opštinsku poljoprivrednu službu za razvoj poljoprivrede.

U kancelariji su zaposlena 3 poljoprivredna inženjera koji se aktivno bave sa unapređenjem poljoprivrednih tehnologija i edukacijom stanovništva naročito mlađe populacije.

Kao evidentan problem na polju ekologije je odlaganje ambalaže poslije primjene sredstava.

Preduzeće «Poljoprivreda» a.d. gazduje sa 3006 hektara zemljišta. Od toga trenutno se obrađuje 1563 hektara, 723 hektara obrađuju druga lica po ugovoru o zakupu zemljišta. Veliki dio plodnog zemljišta je zarastao i više se ne može koristiti za namjenu proizvodnje povrtlarskih kultura, obrasla površina je 720 hektara.

Preduzeće «Poljoprivreda» a.d. zapošljava 96 radnika, bavi se različitim djelatnostima:

1. ratarska proizvodnja (proizvodnja kukuruza, pšenice, uljana repica),
2. dorada sjemena (2.000 – 3.000 kg/h),
3. sušara (sušenje žitarica kapaciteta 4.000 kg/h zavisno od procenta vlage).

Poljoprivredno zemljište je nezamjenjivo prirodno bogatstvo i dobro od opšteg značaja.

Racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta, njegovo uređenje i raspolaganje s njim predstavlja osnovu za ostvarenje agrarne politike.

Mjere uređenja zemljišta su neophodne i kontinuirano ih je nužno sprovoditi. Svugdje u svijetu oranice su temelj proizvodnje hrane. Ako je zemljište kao takvo dar prirode, oranica je nezamjenjivo djelo čovjeka. Pravilnom primjenom vještačkog đubriva održava se postojeća plodnost zemljišta i njegove hemijske osobine.

4.2.3. Hemijska sredstva se primjenjuju pod stručnim nadzorom i u dozvoljenim količinama tako da se vodi računa o ostacima u zemljištu iz potrebe gajenja biljaka u plodoredu. Godišnje se za ove potrebe nabavi hemijskih sredstava u količini od 15.000 litara (hebricidi) i vještačkih đubriva u količini od 10.000 tona.

«Poljoprivreda» a.d. je svjesna štetnog djelovanja i sporog procesa razlaganja plastične ambalaže u koju se uglavnom pakuju ove vrste hemijskih sredstava. Zbog takvih razloga se u krugu preduzeća vrši miješanje preparata i odvozi se mehanizacijom na oranice, a ambalaža se odlaže u krugu preduzeća i nakon nekog vremena se pali u ekonomskom dvorištu. Ispitivanje hemijskog sastava tla se u posljednjih dvadesetak godina nije vršilo, a s obzirom na dugotrajno tretiranje tla raznim hemijskim tretmanima došlo je do određenih poremećaja u sastavu i strukturi tla. Objektivno postoji potreba za ispitivanjem uticaja dosadašnjeg korištenja zemljišta, na hemijski i strukturalni sastav tla.

4.2.4. Kao osnovna mjera uređenja zemljišta je svakako uređenje Hidromelioracionog sistema

Hidromelioracioni sistem «Dubička ravan» nalazi se na vodnom području Gornja Sava neposredno naslonjen na donji tok rijeke Une i nizvodno od njenog ušća u rijeku Savu do sela Orahova, te ispod padina planina Prosare i Kozare. Ukupna površina sistema je 6.138 ha, a sastoji se iz 3 karakteristične zone – kasete. Sve zone su međusobno povezane, sa tačno omeđenim slivovima i izgrađenim objektima zaštite od visokih voda rijeka Save i Une te brdskih voda sa planinskih slivova. Sistem se sastoji od više segmenata koji su međusobno povezani:

- objekti zaštite od velikih voda rijeka Save i Une su odbrambeni nasipi. Istu funkciju imaju i obodni kanali sa popratnim nasipima.
- I i II zona predstavlja kanalski sistem zaštite od unutrašnjih voda koji je povezan na jedinstven način i služi za prikupljanje unutrašnjih voda i dovođenje do crpne stanice Glavinac čiji je kapacitet 10,20 m³/sek, što je dovoljno efikasno za odbranu od poplava.
- III zonu obuhvata crpna stanica Orahova sa dovoljno instalisanim kapacitetom i izgrađenom kanalskom mrežom.

Hidromelioracioni sistem «Dubička ravan» se nalazi na području opština Kozarska Dubica i Gradiška. Sveukupna dužina kanala drugog reda iznosi 72.777 m.

Drenažni sistem vrši funkciju detaljne odvodnje vode sa plodnih ravnica. Detaljna odvodnja je urađena prije 15 godina. Jedan dio sistema je urađen sa hidrauličkim filterima, a jedan bez filtera. Ugrađeni filter je od prirodnog šljunka što je svakako smanjilo vijek funkcije drenaže. Drenaža je izvedena od perforiranih cijevi Ø 65 mm, Ø 100 mm i Ø 120 mm.

Detaljna drenaža je izvršena na sljedećim lokalitetima:

▪ Crnac	240 ha
▪ Iva (dio)	60 ha
▪ Lipova greda (dio)	15 ha
▪ Klekovci (dio)	60 ha
▪ Čubrići (dio)	25 ha
▪ Bočenjak	51 ha
▪ Jarača	48 ha
▪ Aerodrom	66 ha
▪ Međeđa	413 ha

Ukupna površina	980 ha
------------------------	---------------

Unutar Hidromelioracionog sistema funkcioniše putna mreža uz osnovne kanale u ukupnoj dužini 25.890 m:

▪ put uz kanal I	6.300 m
▪ put uz kanal II	900 m
▪ put uz kanal III	11.800 m
▪ put 208 Alaginac	1.450 m
▪ put za Glavinac	1.450 m
▪ put uz kanal III/3	600 m
▪ put uz kanal 16	1.200 m
▪ put uz kanal 10	800 m
▪ put uz kanal 2	220 m
▪ put za kraj piste	920 m
▪ put uz kanal 249	300 m

Ukupna dužina	25.890 m
----------------------	-----------------

Hidromelioracija je jedna od dugoročnih mjera na uređenju plodnog zemljišta, koje su na području Dubičke opštine provedene ranijih godina i u koju su svojevremeno uložena značajna sredstva. U poslije ratnom periodu se malo ulagalo u održavanje postojećeg sistema što je uzrokovalo propadanje sistema i ujedno smanjenje plodnih površina.

Svaki dan zakašnjenja sjetve u proljeće usljed prevlažnosti tla izaziva smanjenje prinosa za 1% , a prevlažnost tla u toku vegetacije može smanjiti prinos i preko 50% zavisno od kulture i trajanja prevlažnosti.

Na području Dubičke opštine svijest o tlu kao primarnoj vrijednosti je počela izgradnjom sistema melioracije prije mnogo godina, što je pokazatelj da i dalje treba da zauzimamo visoko mjesto u BIH.

I u poslijeratnim godinama stručne službe su kandidovale projekte koji su služili održavanju i unapređenju postojećeg sistema melioracije. U proteklom periodu 1998. god. donirana su značajna sredstva za čišćenje odvodnog kanala Orahova - ušće rijeke Moštanice u rijeku Unu u iznosu od 137.467,00 KM. Nadzor nad izvođenjem radova vršio je opštinski komunalni zavod u okviru svojih nadležnosti. 1998. godine je UNDP donirao sredstva O.D.P. Poljoprivredi iz Draksenića za rehabilitaciju drenažnih kanala u iznosu od 193.259,55 KM, radovi su završeni 1999. godine. Norveška organizacija za razvoj je dala kao donaciju 91.690,00 KM za sanaciju pump-ne stanice sa potisnim cjevovodom, 2000. godine. Održiva poljoprivreda i u okviru nje proizvodnja ekološki kontrolisane hrane, mogla bi se slobodno nazvati integralni uzgoj biljaka i životinja. To je koncept u kojem je osnovna jedinica farma – posjed ili gospodarstvo, na kojem se svaka kultura, svaki zahvat u uzgoju ne može izdvojiti iz agrosistema, odnosno cjelokupnog posjeda i sistema proizvodnje, jer posjed čini jedinstven organizam.

Na liniji ovakvog koncepta trebala bi da bude i vizija porodičnog gospodarstva u poljo-privredi BIH, za što postoje sve predispozicije i pretpostavke. Ovakav koncept zahtijeva sistem obrazovanja kadrova i istraživački rad u kojem se svaki zahvat promatra i proučava sa dva spekta. Za razliku od intezivne koja zahtijeva visoka ulaganja, održiva poljoprivreda je poljoprivreda gdje je nauka i znanje proizvođača temelj proizvodnje.

**«I KADA LJUDE GRDIMO SA PUNO RAZLOGA, NE SMIJEMO IZGUBITI
OSJEĆANJE MJERE I GRANICE. STVARAJTE I UTVRĐUJTE NOVE MJERE, ALI
NE PREZIRITE STARE I NE RAZARAJTE IH BEZ POTREBE, JER NA NJIMA
ČESTO POČINJU NOVE»**
(Ivo Andrić)

4.3. KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ŠUMAMA

4.3.1. Uvod

Pod šumom podrazumjevamo dio zemljišta obrastao šumskim drvećem. Šuma je prirodni resurs i čini dio životne sredine.

Šume spadaju u grupu prirodno obnovljivih prirodnih resursa.

Između šumskih resursa i životne sredine postoji određena interakcija i ukoliko dođe do neželjenih – nekontrolisanih poremećaja ove interakcije dolazi i do poremećaja u životnoj sredini odnosno okruženju.

Cilj izrade LEAP-a se ogleda u tri cilja:

1. zaštita šumskih resursa,
2. očuvanje postojećih šumskih resursa,
3. unapređivanje stanja u postojećim šumskim resursima.

Na teritoriji Opštine Kozarska Dubica, šumom je pokriveno prostorno 15.691 hektara.

U vlasničkom smislu na teritoriji opštine postoje šume u državnom i šume u privatnom vlasništvu.

Državnim šumama gazduje J.P. ŠUME RS. U Kozarsko Dubičkoj Šumskoj upravi je trenutno zaposleno 61 radnik od toga je 9 lugara za državne šume, a 2 za privatne šume.

Stanje u oblasti očuvanja šuma kao dijela prirodnih resursa je na području opštine na zadovoljavajućem nivou.

Područje Dubičkih šuma nije bilo izloženo direktno ratnim dejstvima ili većim šumskim požarima.

Pregled površina pod šumom

1	Visoke šume sa prirodnom obnovom (bukva, jela, smrča, hrast kitnjak)	7.190,83
2.	Kategorija šumskih kultura (smrča, jela, bijeli i crni bor)	496,37
3.	Kategorija izdaničkih šuma (bukva, hrast kitnjak, ost. lišćari)	975,33
4.	Površine podesne za pošumljavanje i gazdovanje (šiblje i goleti)	103,09
5.	Površine nepodesne za pošumljavanje i gazdovanje (putevi i stalne šumske čistine)	4,70
	UKUPNO NESPORNO ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	8.770,32
	Uzurpacije	5,13
	PRIVATNE ŠUME	6.294,00
	UKUPNO POD ŠUMOM	15069,45

4.3.2. Mjere koje se vrše u cilju njege i očuvanja šume kao prirodnog resursa

Na osnovu Zakona o šumama, šumsko uzgojni radovi i radovi na njezi i zaštiti šuma, sječi te radovi na postizanju odgovarajućeg stepena otvorenosti šuma, predviđeni šumsko-privrednom osnovom, odnosno projektom za izvođenje, moraju se izvršiti za svaku godinu po obimu i kvalitetu.

Za Dubičko područje je planirano pošumljavanje 21 hektara i obično se izvodi u proljeće i jesen. Na području Dubičke regije se pošumljavanje vrši sadnjom sadnica i to bukva, hrast, jela, bor, smrča i jasen.

Sječa odraslih stabala se vrši prema utvrđenom planu sječe.

Zaštita šuma se vrši konstantno i kontinuirano.

U okviru plana zaštite šuma i šumskog zemljišta na Kozarsko dubičkom terenu za naredni uređajni period obrađeni su:

1. Vrste šteta koje se mogu očekivati u šumi i mjere za njihovo suzbijanje:

- šteta od jačih olujnih vjetrova, ledenih kiša zbog čega dolazi do pucanja dijelova stabala ili kompletnog stabla,
- šteta od upale kore,
- štete od stoke, divljači i glodara ispoljavaju se u uništavanju sjemena i odgrizanju podmladka, pupoljaka i mladih izdanaka,
- štete od biljnih bolesti i biljnih štetočina. Zaštita se vrši upotrebom hemijskih preparata i fizički otklanjanjem gljivica,
- šteta od dejstva čovjeka manifestuju se uglavnom bespravnom sječom, prisvajanjem glavnih i sporednih šumskih proizvoda. Zaštita se obezbjeđuje dobro organizovanoj čuvarskoj službi i podizanju svijesti kod stanovništva.

2. Potrebna oprema za uspješno izvođenje predviđenih mjera zaštite šuma. Šumska uprava mora u budućem periodu izvršiti nabavku opreme za zaštitu šuma od požara.

3. Plan investicija je utvrđen za šumsko-privredno područje kao cjelinu i obuhvata:

- plan izgradnje šumskih kamionskih puteva potrebnih za realizaciju planova šumsko-privredne osnove.

Planirani putni pravci naslanjaju se na postojeće izgrađene puteve i uklapaju se u koncepciju otvaranja šuma.

U narednom uređajnom periodu planirana je izgradnja dva kamionska puta u dužini 2,5 km koja bi otvarala sljedeće odjele u gospodarskoj jedinici «Kozara-Mlječanica».

Novo prosijecanje šumskih puteva je planirano do 2013. godine. Ako se realizuju planovi otvorenost visokih šuma porasti će sa 10,41 m/ha na 10,73 m/ha. Ukupna otvorenost svega nespornog šumskog zemljišta, ako se realizuje plan otvaranja u cjelini, sa sadašnjih 9,62 m/ha porasti će na 9,91 m/ha.

Obnavljanjem i inoviranjem postojeće mehanizacije sa izgradnjom kamionskih puteva stvorili bi se uslovi za primjenu savremenog načina korištenja drvne mase.

**Od svih mašina koje za nas rade šuma je jedna od najdugovječnijih,
nekontrolisanim sječama šume, dolazi do erozije zemljišta koja izaziva: eroziju
duha, egoizam i strah, filozofiju prenaseljenosti, jalovost umova i na kraju
gubitak vjere u samu čovjekovu funkciju.
(Leonid Leonov – «Ruska šuma»)**

4.4. UPRAVLJANJE OTPADOM

4.4.1 Zbrinjavanje čvrstog otpada je jedan od ključnih problema na nivou grada.

Deponija u M.Z. Jošik je reakcijom grupe građana zatvorena, tako da se otpad sa područja grada trenutno vozi u Prijedor.

Bez obzira što je deponija zatvorena ona još uvijek predstavlja opasnog zagađivača na području grada. Zbog neposredne blizine rijeke Une koja često preplavi deponiju dolazi do prenosa zagađenja na većoj površini što bitno remeti kvalitet vode u okolnim bunari-ma .

Osim ove do nedavno registrovane deponije opasnost predstavlja i niz drugih identifikovanih problema:

- veći broj registrovanih divljih deponija na području grada
- nepostojanje selektivnog odvajanja otpada
- nedovoljna razvijena svijest stanovništva o kvalitetnom odlaganju otpada

4.4.2. «Komunalac» A.D. Kozarska Dubica, svoje poslovanje temelji na Zakonu o preduzećima (Sl. glasnik RS br. 24/98, 62/02, 97/04) i nije izvršilo usaglašavanje svojih normativnih akata sa Zakonom o javnim preduzećima, iako je 2000 izvršilo transformaciju u skladu sa Zakonom o privatizaciji.

Prilikom izvršene transformacije iz JKP «Komunalac» je izdvojeno zasebno preduzeće JKP «Vodovod» koje obavlja poslove vodosnabdijevanja i održavanja vodovoda i kanalizacije.

Komunalac zapošljava 19 radnika. Bruto zarada radnika iznosi 97.483,68 KM.

Komunalac a.d. pokriva dio komunalnih potreba grada kao što su odvoz krutog otpada, uređenje gradskih ulica i gradskog zelenila kao i briga o gradskom groblju.

Režijski troškovi su 14.650,00 KM.

Troškovi pretovara smeća 17.280,00 KM.

Troškovi deponovanja smeća 48.960,00 KM.

Sredstva za nabavku opreme planirana 30.000,00 KM.

Ostali troškovi ,gorivo,auto gume, amortizacija, tekuće održavanje i sl. 104.594,76 KM.

«Komunalac» opskrbljuje cca 3.087 individualnih korisnika kao i 370 privatnih zanatlija što iznosi 9260 stanovnika ako se uzme prosjek da jedno domaćinstvo broji 3 člana.

Za pružene usluge odvoza krutog otpada preduzeće je u 2005. godini fakturisalo 360.000 KM, a izvršilo je naplatu u iznosu od 300.000 KM ili procentualno 85% naplate.

Zbog neizmirenja svojih obaveza za pružene usluge odvoza krutog otpada preduzeće je utužilo oko 30 korisnika čija ukupna dugovanja iznose cca 30.000 KM.

Preduzeće je organizovano po radnim jedinicama te se za svaku radnu jedinicu posebno vode prihodi i rashodi.

Pošto preduzeće posluje u skladu sa Zakonom o preduzećima, nadzor nad poslovanjem vrši Nadzorni i Upravni odbor, a kao krajnja revizija poslovanja preduzeća je Skupština akcionara.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu preduzeće sačinjava šestomjesečni i godišnji izvještaj o poslovanju te kao takve dostavlja nadležnim organima opštine na usvajanje.

Ukupna potraživanja preduzeća u 2005. godini su 522.000 KM, a dok su ista u prethodnoj godini iznosila 540.000 KM.

Za 2006.god. preduzeće je planiralo ukupan prihod od 680.000 KM, a istovremeno i ukupan rashod od 650.000 KM. Uvidom u knjigovodstvenu dokumentaciju, može se konstatovati da je preduzeće u predthodnih 5 godina poslovalo sa ostatkom dobiti. Ovakvo poslovanje preduzeća je doprinijelo povećanju vrijednosti kapitala koji iznosi 850.000 KM.

Cijene za izvršene usluge prikupljanja i odvoza krutog otpada formira preduzeće, a odobrava Načelnik opštine u skladu sa Uredbom o utvrđivanju cijena roba i usluga.

Odlaganje otpada je jedan od gorućih problema na području opštine. Prioritetno treba rješavati lokaciju za Pretovarnu rampu gdje bi se otpad privremeno deponovao, a istovremeno bi se stvorile prilike za reciklažu otpada. Sve ciljeve usmjeriti prioritetno u pravcu razvrstavanja i recikliranja otpada.

Opštinskom odlukom o komunalnom redu su definisani odnosi i uređeno održavanje čistoće na javnim površinama kao i uslovi i način uklanjanja leda i snijega sa javnih površina. Istom odlukom su definisani uslovi odvoza i deponovanja otpada.

**«UKOLIKO NE NAUČIMO ČVRSTO OGRANIČITI SVOJE ŽELJE I ZAHTJEVE, TE
VLASTITE INTERESE PODREDITI MORALNIM KRITERIJUMIMA, MI LJUDI ĆEMO
JEDNOSTAVNO BITI RASTRGNUTI KADA NAJGORE STRANE LJUDSKE PRIRODE
POKAŽU SVOJE ZUBE»**

(ruski nobelovac Aleksandar Solženjicin)

4.5. PROSTORNO PLANIRANJE

U prostornom pogledu Opštinu Kozarska Dubica formiraju površine 65 katastarskih opština sa 63 seoske zajednice, Koz.Dubica - vangrad i Kozarska Dubica - grad najveće naseljeno mjesto ujedno i administrativni, prosvjetno kulturni, trgovačko-poslovni i zdravstveni centar.

Za ovu teritoriju urađen je prostorni plan osamdesetih godina.

Trenutno je u toku izrada urbanističkog plana za dio gradske zone.

Održivi razvoj ljudskih naselja je deo globalnog koncepta održivog razvoja.

Održivi urbani razvoj podrazumijeva primenu politike zaštite životne sredine u urbanim područjima sa težištem na programima i projektima koji doprinose smanjenju potrošnje resursa i minimiziraju uticaj razvojnih aktivnosti.

Prostorno planiranje mora u praksi uključiti bitne aspekte zaštite prirodnih resursa što podrazumijeva pripremu i usvajanje planova i aktivnosti na polju zaštite životne okoline.

Održivi urbanizam je dužan prostorne dimenzije razvoja razmatrati sa ekonomskog, socijalnog, kulturnog, ekološkog i vremenskog aspekta i tako pronalaziti rješenja koja će budućnost učiniti ljepšom, izvjesnijom i sigurnijom.

Industrija je jedan od glavnih urbanih elemenata pored centralnih funkcija i stanovanja.

Demografski razvojni trendovi, porast stambene izgradnje i zauzimanje zemljišta, osnovni su generatori pritiska na urbana područja. Pored toga, saobraćaj, energétika, industrija i ponekad turizam, predstavljaju ključne sektorske aktivnosti koje utiču na kvalitet urbane sredine i korištenje resursa.

Prostornim planiranjem je nužno ispraviti i greške načinjene u prošlosti.

U toku je izrada urbanističkog plana za grad i plan razmještaja privremenih objekata za uži dio grada i izrada regulacionog plana za područje Knežice.

Dosadašnji nedostatak prostorno planske dokumentacije je doveo do određenih situacija koje su trenutno kao problemi prisutni na nivou grada:

- u gradskoj zoni postoje proizvodni pogoni koji proizvode buku koja je iznad granice dozvoljene;
- u gradskoj zoni postoje pogoni koji proizvode veće količine kamene prašine;
- u gradskoj zoni postoje trgovačke radnje koje prometuju hemijska sredstva i deponovana su u prizemlju stambenih objekata;
- dopremanje robe u određene trgovačke radnje izaziva zastoj saobraćaja;
- neplanskom gradnjom se osjeća nedostatak dječijih igrališta, kao i nedostatak zelenih površina;
- utvrđenim zonama sanitarne zaštite je obuhvaćeno zemljište koje je teško otuđiti, vlasnici ne pristaju na ponuđene i opštinskom odlukom utvrđene cijene zemljišta jer se uglavnom radi o plodnom zemljištu;

- Opština nema gradski arhiv u kome bi se čuvala projektna dokumentacija stara desetke godina, a odnosi se na projekte komunalne infrastrukture i važna saznanja iz određenog perioda.

Najveći dio objekata komunalne infrastrukture nije uplanjen, putevi i podzemne instalacije, elektro, telefonske linije, vodovodne instalacije i kanalizacija.

Novoprojektovana kanalizacija je projektovana bez posebnih razvoda za odvajanje komunalne i atmosferske vode.

Planiranje je bitna, nezaobilazna i preventivna aktivnost u prostoru, koja za cilj ima poboljšanje uslova života.

Učešće građana u kreiranju životnog okruženja je nužno i nezaobilazno.

Nužno je građane edukovati i usmjeravati u pravcu učešća u kreiranju svoga okruženja.

S obzirom da je trenutno u izradi urbanistički plan za grad Kozarsku Dubicu, potrebno je maksimalno inicirati ljude da se uključe u njegovo kreiranje i izradu.

Otvoreni pregovori sa građanima, uspostavljanje i unapređivanje razvoja naselja na cjelokupnoj teritoriji po načelima trajne harmonije u prostoru, sa jasnim smjernicama za izgradnju zdravih naselja – ciljane su aktivnosti.

Čovjek je centralna figura, osnovna mjera i dimenzija u prostoru, za planere, ekologe, ali i za cjelokupnu društvenu zajednicu. Usklađen, izbalansiran razvoj sa kapacitetom prirode, osnova je za zdravu, kompromisno uspostavljenu sredinu, koja povratno utiče na oblikovanje prirodnog, zdravog čovjeka.

Arhitekta i planeri moraju prihvatiti dio sopstvene odgovornosti za brojne intervencije u prirodi, dati konkretan doprinos u razrješenju konfliktnih situacija.

Značajnu pažnju zaslužuju i sela u smislu urbanog uređenja, položajni odnos stambenih i pomoćnih objekata, bunara i stajnjaka iliseptičkih jama i izvorišta, i slično.

U cilju stvaranja što boljeg i kvalitetnijeg života, potrebno je edukovati stanovništvo manjih naselja.

«Narušena harmonija, učestali konflikti i sukobi, urgentne potrebe za zdravim životom, zahtijevaju preispitivanje dosadašnjih ljudskih aktivnosti u prostoru. Osmišljavanje, organizovanje i harmonizovanje aktivnosti svih korisnika u prostoru kroz izradu prostorno planske dokumentacije, kao baznih dokumenata, kojima nastojimo optimizirati rješenja i minimizirati štetne uticaje....»

Ne smijemo zaboraviti činjenicu da, ..., jedna od čovjekovih slabosti je njegova mala i ograničena sposobnost predviđanja, narocito kada su u pitanju ne sitne i svakodnevne, nego krupne i sudbonosne stvari.»

(Ivo Andrić, Znakovi pored puta)

4.6. JAVNO ZDRAVSTVO

4.6.1. Životna sredina predstavlja značajan činilac u očuvanju i unapređenju zdravlja stanovništva. Kao najvažniji preduslovi za održavanje i unapređenje zdravlja smatraju se do-voljne količine zdrave i ispravne vode za piće, pravilno otklanjanje čvrstih i tečnih otpad-nih materija, dobar kvalitet vazduha i zemljišta, dobri uslovi stanovanja i rada, dozvoljeni nivoi buke, pravilna ishrana, dobar kvalitet i ispravnost namirnica.

Na području opštine Kozarska Dubica najčešći oblici oboljenja stanovništva su:

- bolesti organa za disanje,
- bolesti urinarnog trakta (bubrega),
- bolesti sistema krvotoka,
- duševni poremećaji i poremećaji ponašanja.

4.6.2. Negativni faktori spoljne sredine koji direktno utiču na zdravlje se mogu svrstati u dvije grupe:

1. biološki faktori,
2. fizičko hemijski faktori.

Biološki faktori mogu biti biljnog i životinjskog porijekla, razni mikroorganizmi-bakterije, buđ i gljive, protozoo, helminto i artropodi, zatim virusi i rikecije (koji ne pripadaju ni biljnom ni životinjskom svijetu). Ovim agensima mogu se zagaditi voda, zrak i hrana.

Fizičko hemijski faktori. Smatra se da postoji nekoliko hiljada vještački stvorenih supstanci koje direktno utiču na zdravlje stanovništva. Ove materije fizičkog i hemijskog porijekla mogu zagaditi vazduh, vodu, zemljište i hranu.

U Kozarskoj Dubici funkcioniše Dom zdravlja «Kozma i Damjan» koji zapošljava 118 radnika od toga 27 ljekara.

Trenutno je u Domu zdravlja u toku implementacija projekta za ambulate porodične medicine kojim bi se osavremenili uslovi za brigu o zdravlju stanovništva.

Projektom je planirano da na teritoriji opštine funkcioniše sedam timova ambulanti porodične medicine i to:

▪ Demirovac	broj korisnika	2,500
▪ Međuvođe	broj korisnika	2,600
▪ Knežica	broj korisnika	3,760
▪ Sreflje	broj korisnika	2,500
▪ Slabinja	broj korisnika	2,500
▪ Bjelajci	broj korisnika	2,000
▪ Koz. Dubica	broj korisnika	15,000

U okviru Doma zdravlja funkcioniše hegijsko-epidemiološka služba, vrši i ispitivanje kvaliteta vode za piće. U toku djelovanja u Domu zdravlja se nabave veće količine repromaterijala koji se pakuje u ambalažu koja je ekološki neprihvatljiva:

1. jednokratne igle	50.000 kom.
2. jednokratne šprice	35.000 kom.
3. infuzioni sistemi	10.000 kom
4. infuzije	2.000 kom boca

HEMIKALIJE

5. fiksir ½	10 kutija
6. razvijač ½	15 kutija

LIJEKOVI

7. ampulirani	24.000 ampula
---------------	---------------

RASTVORI – ukupno u količini oko 200 litara

8. jod

9. povidon

10. asepsol

Na nivou resornog ministarstva se vrši kontinuirana edukacija osoblja koja ima za svrhu osposobljavanja osoblja o pravilnom odlaganju medicinskog otpada u skladu sa zakon-skim odredbama.

Otpad iz Doma Zdravlja «Kozma i Damjan» i lokalnih ambulanti odlaže se bez posebne selekcije, tako da sva navedena količina ambalaže završi na odlagalištu otpada.

4.6.3. Na zdravlje stanovništva utiču uticaji svakakve vrste.

Pravilna ishrana je jedan od najznačajnijih činilaca za očuvanje i unapređenje zdravlja ljudi.

Hrana je zdravstveno bezbjedna, a namirnice su zdravstveno ispravne ukoliko ne predstavljaju opasnost po ljudsko zdravlje, odnosno ukoliko nisu zagađene fizičkim, hemijskim i biološkim agensima.

Pravilna ishrana predstavlja izbalansiran unos pojedinih namirnica, odnosno ishranu pri kojoj je obezbijeđen optimalan unos svih nutrienasa. Međutim, ni dovoljna snabdjevenost hranom, ni pravilan odabir namirnica, nemaju značaj ukoliko namirnice nisu kvalitetne i zdravstveni ispravne, odnosno ako hrana nije zdravstveno bezbjedna.

Fizičko – hemijski agensi koji mogu biti uzrok zdravstveno neispravne hrane su prašine organskog i neorganskog porijekla, teški metali, pesticidi, antibiotici, hormoni, jonizirajuća zračenja i mnogi drugi. Procjenjuje se da postoji čak nekoliko hiljada fizičko-hemijskih zagađivača hrane koji mogu da umanje njenu zdravstvenu ispravnost.

Biološki zagađivači su razne bakterije, virusi, paraziti, gljivice i njihovi produkti. Opasnost od kontaminacije namirnica fizičkim, hemijskim i biološkim agensima povećana je u savremenim uslovima življenja, za koje je karakterističan:

- uvoz hrane iz vrlo udaljenih dijelova svijeta;
- proširenje asortimana prehrambenih proizvoda na tržištu;
- brza priprema hrane i konzumacija van domaćinstva u restoranima, kioscima i sl.;
- potreba za intenzivnijom proizvodnjom hrane.

Niz drugih faktora utiče na zdravlje stanovništva kao što su komplikovana društveno politička situacija, besparica, nezaposlenost i pojava opojnih sredstava svih vrsta dopri-nosi koja dovode do psiholoških oboljenja. Pojačana destruktivnost kod ljudi uzrokuje raspad porodice koja je osnov i temelj za zdravu zajednicu.

Dugogodišnji ratni i poslijeratni period je kod stanovništva stvorio psihoze o kojima se nedovoljno, gotovo nikako, ne razgovara i neukazuje kao aktuelan problem.

MOGUĆNOST ZAGAĐIVANJA HRANE JE VEĆA U EKOLOŠKI DEGRADIRANIM SREDINAMA GDJE POSTOJI NEDOVOLJENA ZAGAĐENOST VAZDUHA, VODE I ZEMLJIŠTA.

4.6.4. Kvalitet voda na području opštine

Kruženje vode u prirodi presudno je za održavanje eko-sistema i temeljni princip eko-loške održivosti. Voda je poslije vazduha druga neophodna komponenta za opstanak živog svijeta na planeti Zemlji.

Vodni resurs u prirodi nije neograničen , te se njime mora vrlo pažljivo upravljati

Površinske vode na području grada gravitiraju Unskom slivu. Uglavnom su to rječice koje se slivaju sa obronaka Kozare i Prosare. Rječice Rakovica, Moštanica i Mlječanica prikupljaju vode sa planinskih obronaka i prolazeći kroz seoska područja prikupljaju jedan dio fekalnih voda iz tih sela. Dobrim dijelom su te vode zagađene i primjenom hemijskih preparata kojima se tretiraju poljoprivredna zemljišta uz vodotoke. Ne primje-njuje se zakonska odredba kojom se zabranjuje tretiranje zemljišta na udaljenosti do 20 m uz vodotok.

4.6.5. Mineralne i termalne vode

Područje Kozarska Dubice je bogato izvorima pitke vode. Prema nekim saznanjima broj malih izvorišta koja se koriste prvenstveno za snabdijevanje individualnih seoskih domaćinstava je oko 400 izvora manjeg kapaciteta.

Prema analizama koje su vršene 1986. godine na području opštine Kozarska Dubica ukupno je snimljeno i izrađeno 627 analiza kvaliteta i kapaciteta izvorišta. Od ukupnog broja izvora je 577, a bunara je bilo 50.

Područje dubičkog područja izgrađuju uglavnom klasične naslage efuzivnih stijena, a karbonati čine samo uski vijenac na rubovima planina Kozare i Prosare. Cijelo područje je ispresijecano potočnim dolinama smjera sjever – jug.

Najznačajniji i najkvalitetniji izvori su prisutni na rubovima planina Prosare i Kozare izgrađenim iz karbonata tortona: konglomerata, trošnih pješčenjaka, organogenih i laprovitih vapnenaca. Kapacitet ovih izvora su ograničeni i ne mogu podmiriti potrebe za vodom cijelog prostora opštine.

Izvorište iz kog se podmiruje područje grada je izvedeno u kvartalnim naslagama u dolini rijeka Une i Save:

- Na području Mlječanice je evidentirano stotinjak mineralnih izvora koji su po svom sastavu isti kao i voda koja se koristi u banji Mlječanica za ljekovite tretmane;
- U selu Mirkovci postoji izvor mineralne vode;
- Izvor Smrdljivac u Gornjem Jelovcu;
- Selo Strigova – izvor i blato koje se koristi za liječenje reume;

- Rječice Moštanicu i Rakovicu bi svakako trebalo ispitati u smislu ljekovitih svojstava.

Kozarsko dubičko područje je inače bogato prirodnim izvorima vodom .

Ovoj vrsti voda se posvećuje nedovoljno pažnje. Potrebno je potencirati ispitivanja ovih mineralnih voda, posebno iz tih razloga što o ljekovitosti voda ovog područja postoji niz priča iz prošlosti.

Ove površinske vode se samo djelimično iskorištavaju, ali se u posljednje vrijeme sve više korita rječica pretvaraju u odlagališta čvrstog otpada.

Sve otpadne vode, komunalne i industrijske završavaju u rijeci Uni.

Problem otpadnih voda na teritoriji Opštine Kozarska Dubica su višestruki. Ako se u bližoj budućnosti ne preduzmu određene mjere ne može se očekivati poboljšanje stanja u ovoj oblasti ekologije.

Ne postoje ni statistički podaci o uplaćenim sredstvima na ime vodoprivredne naknade i sredstvima koja se vraćaju u Opštinski budžet po ovom osnovu kao i nenamjensko korištenje istih.

«Zdravlje je stanje potpune fizičke i psihičke sposobnosti i socijalne sigurnosti, a ne samo odsustvo bolesti i onesposobljenosti»

*

«Na zdravlje ljudi utiču mnogi faktori, od kojih faktori životne sredine imaju značajnu ulogu. Zadatak ljudi je da učine tu sredinu što pogodnijom kako bi živjeli duže, produktivnije i srećnije.»

4.7. ŽIVOTNA SREDINA – ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Opštinskim odlukama utvrđena su područja koja su zaštićena.

ZAŠTIĆENA PODRUČJA SU

- «DONJA GRADINA» nacionalni memorijalni kompleks u sjećanje na žrtve logora «Jasenovac».
- MANASTIR MOŠTANICA, kulturno istorijski spomenik koji datira iz dvanaestog vijeka.
- BANJA MLJEČANICA, prirodno lječilište smješteno u naselju «Mlječanica» sa ukupnim kapacitetom od 114 kreveta. Od toga se najveći dio koristi u svrhe banjskog lječenja.

Za sljedeća područja je hitno donošenje opštinskih odluka:

- IZVORIŠTE MEĐEĐA, prema planu vodozaštitnog pojasa,
- IZVORIŠTE KOMLENAC, prema planu i utvrđenim vodozaštitnim zonama,
- IZVORIŠTE ČUKLINAC, prema planu vodozaštitnog pojasa.

NE SKRNAVIMO SVETA MJESTA, GORE, GRADOVE, HRAMOVE, GROBLJA, PUTNA MJESTA

4.8. ZAŠTITA OKOLIŠA – EKOLOGIJA I MEDIJI

Kozarska Dubica ima tradiciju grada koji vodi računa o zaštiti životnog okruženja. O dugoročnijoj tradiciji svjedoče drvoredi i drveće staro stotinama godina.

Grad je 1998. godine usvojio Deklaraciju o ekološki čistoj Opštini kojom se lokalna uprava obavezala da će poštovati osnovne principe održavanja čistog životnog okruženja.

Načelnik Opštine je krajem prošle godine donio odluku o izradi Lokalnog ekološkog akcionog plana za Kozarsku Dubicu.

U Kozarskoj Dubici postoji niz odluka kojima se definiše način održavanja čistoće ulica, oplemenjivanje i ozelenjivanje parkovskih površina, postoji i opštinska odluka kojom se definiše očuvanje zelenih parkovskih površina.

U Opštinskom sistemu uprave još uvijek nije zaživjelo u sistematizaciji radno mjesto koje bi obuhvatalo u okviru svojih poslova i zadataka kontinuirano praćenje i evidentiranje na jednom mjestu svih prihoda i rashoda po osnovu upravljanja prirodnim resursima.

Evidencija zagađivača na teritoriji Opštine još uvijek nije kompletna.

Još uvijek se ne primjenjuje zakonska odredba kontrole građevinskih dozvola koje su izdate bez Ekoloških dozvola i niz drugih zakonom definisanih obaveza.

U očuvanju prirodnog okruženja svakako je i budućnost razvoja seoskog turizma i proizvodnja ekološki zdrave hrane. U opštini je oformljena agencija za razvoj turizma koja će u okviru svojih aktivnosti svakako naglasiti potrebu i bogatstvo prirodnih resursa bitnih za razvoj turizma.

Kozarska Dubica ima manji broj industrijskih kapaciteta koji onečišćuju okolinu.

U okviru uspostavljanja novog referata zaštite vodnih resursa i životne okoline u Odjeljenju za prostorno uređenje i stambeno komunalnu djelatnost se vodi katastar industrijskih zagađivača. U okviru ovog referata će se oformiti i datoteka sa osnovnim podacima i stepenu onečišćenja koje proizvodi pojedini privredni subjekat.

Prema trenutnoj evidenciji osim velikih industrijskih pogona postoji značajan broj manjih zulućnih i proizvodnih pogona i to: autopraonica, automehaničarskih radionica, klaonica i sličnih privrednih subjekata koji ne zadovoljavaju osnovne uslove na polju ekologije odnosno ne posjeduju prečistače i ne kontroliše se otpad koji je proizvod ovih djelatnosti.

U prilogu ovom izvještaju je spisak privrednih subjekata koji proizvode određene negativne emisije koje završavaju u recipijentima bez kontrole.

Javni mediji se nedovoljno uključuju i iskorištavaju namjenski, kako za propagiranje značenja razvoja ekološke svijesti, tako i za upoznavanjem građana grada sa stanjem svih prirodnih resursa.

**AKO ČOVJEK NE ZNA U KOJU LUKU JEDRI, NI JEDAN VJETAR MU NIJE OD POMOĆI
(Sokrat)**

4.8. SEKTOR NEVLADINIH ORGANIZACIJA KOJE SE BAVE AKTIVNOSTIMA VEZANIM ZA EKOLOGIJU

4.9. BRIGA O OBNOVLJIVIM PRIRODNIM RESURSIMA

Na teritoriji opštine funkcioniše više nevladinih organizacija i udruženja, koja svojim normativno pravnim aktima svoje članove obavezuju na čuvanje prirodnog okruženja.

4.9.1. Ribarstvo

Organizacija sportskih ribolovaca «Klen» iz Kozarske Dubice postoji od 1936. godine. Tada su osnovane tri sekcije: sportski ribolovci, privredni ribolovci i takozvani sandonjeri tj. veslači koji su koristili čamce - sandoline koje su bile slične današnjim kajacima i sa kojima su u ljetnim mjesecima održavali regate. Najdraža i najljepša staza za takmičare je bila na relaciji toka Une od Komlenca do gradskog mosta.

Ribolovačko društvo «Klen» gazduje rijekom «Unom» od administrativne granice sa opštinom Kostajnica kod sela Petrinja do ušća u selo Donja Gradina gdje se spaja sa rijekom Savom kojom gazduje do sela Orahova, opština Gradiška.

Atraktivna mjesta na rijeci Uni su: Risovac, sedra, Botinac, Pajina rampa, Visoke obale u Burumu, Daman, Prokopi, ušće sa rijekom Savom koja je posebno atraktivna za ribolovce.

Raznovrsnost ribljeg fonda je odlika ribolovnog područja kojim gazduje ribolovačko društvo «Klen». Kao osnovno treba istaći atraktivne vrste kao što su kapitalni primjerci soma, šarana, amura, smuđa, štuke, a povremeno se u rijeci Savi pojavi i kapitalna kečiga kao i u zimskom periodu riblja kraljica - mladica.

Trenutno društvo «Klen» broji 365 članova. Društvo ima utvrđene naknade za članstvo, za seniore je ta naknada 40 KM, za penzionere i pionire je 20 KM.

Društvo povremeno vrši poribljavanje određenih područja.

4.9.2. Lovačko udruženje

Na području opštine registrovano je lovačko društvo «Jelen» koje upravlja lovištem veličine 499 ha i ima registrovano 550 lovaca. Prema konfiguraciji terena lovište se dijeli na ravničarsko područje - Dubička ravan, te brdsko-planinsko područje planina Kozare i Prosare.

Dubičko lovište je bogato šumom i za njega je karakteristična zastupljenost krupne, sitne i pernate divljači.

Lovačko udruženje vodi kontinuirano brigu o očuvanju pojedinih životinjskih vrsta na teritoriji svog lovnog područja.

4.9.3. Udruženje pčelara

Deset godina na području opštine djeluje udruženje pčelara pod nazivom «Udruženje pčelara Kozarska Dubica».

Udruženje pčelara djeluje na cijelom području opštine sa promjenjivim brojem članova. Trenutno je učlanjeno 24 člana koji pčelare sa oko 1000 košnica pčela. Procjenjuje se da teritoriji opštine izvan udruženja ima oko 1000 košnica pčela u dosta manjih pčelinjaka.

Osnovni ciljevi udruženja ogledaju se kroz:

- Napraviti registrar svih pčelara na opštini;
- Organizovati uclanjenje što većeg broja pčelara;
- Maksimalno uključivati mlade pčelare i učenike kroz popularizaciju, obuke, posjete, izložbe itd.;
- Doprinositi očuvanju prirode stalnim širenjem površina pod medodnosnim biljem i drvećem;
- Čuvati izvore i vodotoke;
- Ostvarivati maksimalnu saradnju sa voćarima, šumarima u cilju očuvanja pčela kod hemijske zaštite voćaka i davanja punog doprinosa pčela kod oprašivanja voćaka.

**Iz svih svojih projekata i planova eliminišimo sve rizične tehnologije i razorne posljedice po životnu sredinu, biosferu i zdravlje njenih stanovnika.
(Pr. Milenko Stanković)**